

32
1915. 2. 17. 9. 436

CULTURA CREȘTINĂ

Apare, cu excepția lunilor Iulie și August
la 10 și 25 n. a fiecărei luni.

Anul V.

10 Ianuarie 1915.

Nr. 1.

SUMARUL:

ALEXANDRU CIURA: Legendă.

Dr. ALEXANDRU NICOLESCU: Una dintre multele minuni ale lui Dumnezeu (Memoriei dlui Ioan Mihályi de Apșa).

ZAHARIE POP: Creștinism și naționalism.

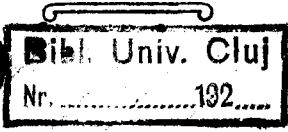
ZENOVIE PĂCLIȘANU: Ceva despre edițiile lui „Supplex Libellus Valachorum“.

INSEMNĂRI: Treuga Dei (Senior); Unde e turma, acolo e și păstorul (Senior).

CRONICĂ: Casa noastră din Roma (ic.); Cincizeci de ani dela întemeierea mitropoliei ortodoxe române din Ardeal (zp.); Directivă nouă în relațiunea politică dintre Vatican și Anglia (ic.); Colegiul cardinalilor (ic.); Rabinii francezi plâng pe ruinele catedralei din Rheims (ic.).

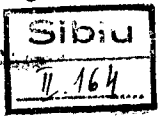
CĂRȚI ȘI REVISTE: M. Theodorian-Carada, Vasile Lascar — 1852 până 1907 — (ar.).

TELEFON.

M. 3.-1931.

Blaj.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. 13—15.

A apărut:

Sora Terezia de Pruncul Isus.

Este o broșură folositoare de suflet, ce ne povestește viața admirabilă a unei sfinte călugărițe din zilele noastre.

Paginile aceste vor aduce multă mângăiere mai ales în vremile aceste pline de durere și năcaz.

Se poate procura dela librăria seminarială pentru prețul bagatel de **10 bani**. E bine să se procure mai multe exemplare și să se împartă printre familiile cele mai întristate.

A apărut:

CHEIA DE AUR A RAIULUI

sau

Părerea de rău desăvârșită

O broșură de cel mai mare folos pentru orice creștin, care se gândește serios la mântuirea sufletului său. Intr'un singur an a apărut în trei ediții românești. Ediția de Blaj se vinde cu **10 fl.** la *Librăria seminarială*, dându-se la comanda mai mari rabatul cuvenit.

279432

CULTURA CREȘTINĂ

Apare, cu excepția lunilor Iulie și August,
la 10 și 25 n. a fiecărei luni.

—

Redacția:

Dr. Ioan Sâmpăleanu, Ștefan Roșianu, Dr. Alex-
andru Nicolescu, Dr. Alexandru Rusu și
===== Dr. Ioan Coltor. =====

*

Pentru redacție răspunde: Dr. ALEXANDRU RUSU.

=====

Anul V. — 1915.

=====

Blaș.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat,

© B.C.U. Cluj

CULTURA CREȘTINĂ

APARE, CU EXCEPȚIA LUNILOR IULIE ȘI
AUGUST, LA 10 ȘI 25 n. A FIECĂREI LUNI.

Abonamente:

Pe un an: cor. 10.
Pe 1/2 an: cor. 5.
În străin.: cor. 12.
Numărul 50 bani.

REDAȚIA:

Dr. Ioan Sâmpăleanu, Ștefan
Roșianu, Dr. Alexandru Ni-
colescu, Dr. Alexandru Rusu și
Dr. Ioan Coltor.

Redacția și Admi-
nistrația:

•Cultura Creștină•
Balázsfalva.

Legendă.

În noaptea sfântă, călugărul Ieronim se coborî din spe-
lunca lui, ascunsă de ochii lumii și se opri în marginea pădurii,
pentru a ascultă glasurile de argint ale colindătorilor.

Eră obișnuit cu aceste glasuri, pe cări le ascultă an de
an, mângâindu-și barba lungă și albă, bucurându-se, că oa-
menii totuș nu și-au uitat de cântarea îngerească.

Și cum trecea bătrânul, sprijinindu-se de toiag, poteca
își schimbă pietrișul, ca să nu-i jicnească sandalele; pădurea
își ferea crengile, deschizându-i drum larg și puținele paseri
rebegite de ger, încercau să-l bineventeze, în triluri de diletant.
Bătrânul cunoștea toți copacii, cuiburile și pușorii golași, cari
abia prinseseră pene, spre toamnă. Le vorbiă cu dragoste și
paserile se așezau pe umerii lui încovoiați, ciripindu-și po-
vestea tristă a vieții lor:

— S'a schimbat lumea, Sfinția Ta, să nu te mai duci
între oameni.

— Eu am părăsit, de mult, lumea, dragi copilași și am
fugit de oameni... Dar cum s'au schimbat ei așa de mult?

Paserile începură a-i ciripi de măcelul cumplit ce dai-
nuește între oameni; de bubuiturile de tun ce spintecă văz-
duhul; de hoiturile ce umplu câmpiile înghețate, hrânind căr-
durile de corbi, veșnic flămânzi.

— Va fi iarăș pace, dragi copilași, oamenii nu sunt așa
de răi, cum credeți voi, cu mintea voastră de paseri.

Bătrânul se opri, pe o clipă și își întoarse capul. I-se
părea că o lumină dulce, ca aceea a licuricilor, fi străluce la

spate. Observă reflexul ei pe zăpadă, și atunci înțelese, că cerul i-l încununase, încă în vieață, cu aureola sfinților.

Căzù în genunchi și plecându-și fruntea în țărână murmură din adâncul inimii: „Doamne, nu sunt vrednic!...”

Atunci cerul de plumb își deschise perdeaua de neguri și prin minunata poartă azurie, se auziă încet-încet cântarea de slavă a heruvimilor, preamărind pe cel născut în ieslea Bethleemului. Cerbi și căprioare ieșiau din desișuri; urși morocănoși, lupi înfomețați și vulpi șirete se apropiau de bătrânul pustnic, lingându-i mânilor și gudurându-se în preajma lui. Mai pe urmă apărură și câțiva iepuri, și se opriră și ei, ciulindu-și urechile și privind mirați, cu ochii lor mari și sclipitori.

Atunci se deschise cerul și mai larg.

Ingeri cu albe aripi întinse, se coborau, prin difuziunea de lumină.

Unul se opri lângă pustnic, îi sărută mâna și îi zise:

— Sfinte Ieronime, am venit cu solie dela Cel de sus, să cobori în vale și să treci printre rândurile oamenilor, ce se măcelăresc ca fiarele. Le vei vorbi despre dragostea cu care sunt datori întreolaltă, despre bunăînvoirea, ce a dispărut... și vei săvârși azi, din mila Domnului, cea dintâiu minune!

*

Pustnicul porni.

Ingeri mititei îl sprijineau, ridicându-l de subsuori, saltându-l pe aripioarele lor plăpânde.

Când se pomeni în linia de foc, își întinde dreapta, spunând cu glasul lui blând:

— Opriți-vă, nenorociților, e noaptea în care s'a născut Hristos!

Glasul lui slab răsbătù, ca prin minune, deasupra răpăitului puștelor și urletul șrapnelor — și soldații conteniră din atac.

Pustnicul treceà, prin rândurile învrăjbite, soldații stau țepeni, cu mâna pe arme, fără a îndrăzni să le descarce. Câte un glonț rătăcit se abăteà prin haina de păr de cămilă a bătrânului, dar se topià numai decăt și cădeà la pământ, în picuri de oțel.

Cum tunurile amortiseră, soldații își ridicară ochii spre cer, de unde li-se păreà, că răzbate o cântare dulce, pe care o auziseră odată, — la vetrele lor părăsite.

Pustnicul se închină în noroiul mestecat cu sânge și spuse, cu glas întretăiat de suspine:

— Mărire Ție, Doamne, că m'ai învrednicit să văd și minunea asta!

*

Atunci îngerul, care îi adusese solia cerească, îi puse mâna blând pe umăr, zicându-i:

— Sfinte Ieronime. Nu ai săvârșit încă minunea. Oamenii aceștia se închină aproape cu toții Mântuitorului și eră firesc, ca ei să contenească focul, când ai pomenit numele Lui. De-acum te las... du-te singur și îndeplinește puterea ce ți-s'a dat.

Ieronim trecu pe drumul plin de tină, cu gândul să se adăpostească la cel dintâiu sat.

Și rămase încremenit de prăpădul ce-l găsi acolo. Casele erau pustii, întinzându-și a desnădejde spre cer, bârnele arse ale coperișelor și păreții goi.

Abia departe, în al treilea sat, zări o rază de lumină, la un geam mititel. Intră și se așază pe vatră.

O femeie tremură pe o cergă, cu ochii istoviți de plâns. Ea se ridică, cu ochii măriți de spaimă, când zări lumina, ce împrejmuia capul bătrânului.

— Vin de departe — începù el — și am obosit preamult. Mă odihnesc puțin. Și pe urmă, dacă ai vreo dorință, ți-o împlinesc.

Bătrâna îi aduse de mâncare, îi așternu să se culce pe lavița de lângă vatră și când pustnicul o întrebă pentru a doua oră, ea îl rugă cu lacrimi în ochi:

— Sfinte părinte! Să-mi aduci acasă pe ficioru-meu din răsboiu, dacă n'a murit.

Ieronim îi răspunse cu bunăvoință: — Ți-l aduc și dacă a murit. Vino cu mine!

*

Se opriră pe câmpul de măcel.

S'auziau țipete și gemete, frânturi de rugăciuni și blesteme. Bătrâna se bociă, trecând preste atâtea cadavre ciuntite, călcând prin sângele închegat...

— Aici e, strigă ea, prăbușindu-se peste un mort, ce zăcea în țărână, cu țeasta sdrobită.

Pustnicul își puse mâna preste capul însângerat și rosti o scurtă rugăciune.

Mortul se cutremură, ca după un somn greu; își duse mâna la inimă și deschise, cu mare greu, ochii.

Femeia se aruncă în brațele lui și porni cu el fericită, sărutând mâna și tivitura dela haina pustnicului.

*

Acesta rămase însă până târziu în noapte, printre morții ce acoperiau câmpia, plângând și rugându-se.

li părea rău acum, că nu-și folosisese puterea ce i-s'a dat, ca să aducă bucurie omenirii întregi.

— Doamne, mai dă-mi puterea ta făcătoare de minuni, numai pe o clipă!

Dar, cerul eră închis acum și pustnicul își frângea mâinile desnădăjduit, în vremece lacrimile îi picurau tot mai dese, în barba cea albă.

— Ridică-te — îi zise îngerul, ce apărû iarăș, — ridică-te și vino cu mine! Stăpânul ți-a auzit rugăciunea, dar nu ți-o mai împlinește, căci nu te-ai folosit de ea, când puteai. Ai însă dreptul la o dorință. Dorește ce vrei și ți-se va împlini.

Ieronim se sprijini de brațul îngerului, căci se simția cu totul copleșit de povara grozăveniilor ce văzuse.

— Ia-mă cu tine — zise el cu glas stins —, ia-mă cu tine, că nu mai pot să rămân între oamenii, ce s'au schimbat în fiare de pradă. Fiarele pădurii sunt mai blânde și mai înțeleghătoare...

Și îngerul lăsă pe marginea drumului haina de humă a pustnicului, iar sufletul i-l duse în slavă, prin pulberea de stele, spre tronul de aur al Ziditorului.

ALEXANDRU CIURA.

Una dintre multele minuni ale lui Dumnezeu.

— Memoriei dlui Ioan Mihályi de Apșa. —

E rece între zidurile sumbre ce mă încunjură din toate părțile. Ies deci în grădina largă, plină cu arbori roditori și cu cărări frumos rânduite, să respir aerul înviorător, scaldat în razele soarelui ridicat de câteva sulii dela orizont. Depărtările sunt învăluite în ceață fumurie. Inzădar te încerci să stră-

bați cu privirea vălul ce le acopere fața! Desnădăjduit mă uit în jur. Natura e moartă. Pământul tare ca piatra sună sinistru sub pașii miei grăbiți. Înainte-mi nici o verdeață, nici o mișcare. Arborii sunt despoiați de pletele lor frumoase, de frunze, și-ți fac impresia unor bolnavi ce-și întind brațele îndurerate spre ceriuri, cerșind parecă milă. — Nu se potrivește oare icoana aceasta jalnică cu prăpădul de pe câmpiile de luptă ale Galileiei?! — Straturile pline vara și toamna cu felurite zarzavături sunt acum un câmp de izbeliște. Dealungul lor vezi numai puține resturi, ruini ale unei vegetații de mult apuse. Chiar stratul de dinainte-mi, care din depărtare îți face impresia de-a fi sămănat cu mănunchiuri de cactus cu frunza groasă, e acoperit de curechiu cu trunchiu înalt, despoiat de rod, cu frunza pleoștită, așezată în cerc în jurul cotorului dealungul pământului. Au încremenit toate de frig și ger. Le-a omorât suflarea rece a morții! Numai stejarul, moșneag bătrân, cu vieață de câțiva secolii, privește parecă îndârjit și nepăsător la acest prăpăd și nu se înduioșează văzându-mi fața tristă și abătută. Bine face! Ce simpatie poate nutri el față de noi copii delicați și așa de sentimentali? Văzându-l deci așa de, impasibil pe bunul meu bătrân, îmi văd de drum. Lacul, pe undele liniștite ale căruia puteai lunturi altă dată și cânta vre-o barcarolă — acum ne-a perit voia la toți — a înghețat tun, și bieteale păsărele înzădar sboară să bea apă din unda lui. Natura neîmblânzită nu se înduioșează de astădată de chinul micuțelor ființe. E aspră ca și pământul ce-l bătătoresc. Cu tristeță potențată în suflet merg înainte. Răzoarele și câmpul dela picioarele lor sunt albe ca un giulgiu al morții, pline cu chiciură. Mici stelute, cristali de ghiață, s'au grămădit pe toate firisoarele de iarbă, cât vezi cu ochii. Palida regină, moartea, a pus stăpânire desăvârșită pe toate! Fără voie mă zguduie fiori reci. Tămplele-mi ard! Ce Doamne!.. Nu voi putea ieși din cercul de fier al gândurilor sinistre ce mă năpădesc?! Nu voi găsi vreo idee, să mă scoată din haosul gândurilor mele la lumină?.. Și cine mi-te-a pus și pe tine cioară ticăloasă, a rău cobitoare, cocoțată colea în vârful plopului înalt, care te hrănești chiar acum pe câmpiile de luptă din cadavrele scumpilor noștri, cine mi-te-a pus să cărai chiar acum așa de stăruitor: căâr, căâr, căââr, par'că ai rupe fășii din sufletul meu? Ai voi carne de om, hai?? Cautăți de drum să nu te văd turburând liniștea sufletului meu. Nu mă las în brațele

melancoliei odată cu capul! Nu vreau să mă năpădească nici un gând rău! Cine a mai văzut să fie melancolic un preot, care își pune nădejdea în Domnul și care vede măririle lui Dumnezeu zilnic pe pământ?! Dumnezeu doar nu e Dumnezeul morților ci al viilor și natura asta în realitate nu este moartă, precum nu-s morți în înțelesul adevărat și creștinesc al cuvântului nici cei căzuți pe câmpul de luptă! Ea își doarme numai somnul lung, pentru ca să-și reculeagă puterile și reînviată și premenită să reînvie la primăvară, frumoasă ca o mândră crăiasă, încununată cu flori. Da! Va învia-o același Făt frumos care și acum îi desmeardă somnul greu, acoperindu-o cu polog de raze fierbinți, *soarele*, spre care caută cu înduioșare și-l săgeată cu priviri languroase palidul craiu nou, pe care-l zăresc coala pe cer. Risipește-ți deci turburarea suflete al meu și cautăți punct de razim pentru ceva înviorător tocmai în această natură la părere moartă. Dumnezeu doară e sublim și mare în toate ale sale. Dumnezeu e același și azi, și ieri și alaltăieri, și vara și primăvara și toamna și iarna... în veci!

Dar despre ce a-și putea vorbi eu acum Doamne Dumnezeule? Nu sunt toate așa de uniforme? Așa de monotone? N'a nivelat toate... toate... înghieșul iernii? Dar stai nițel! Par'că văd un punct luminos, de care mă acăț cu amândouă mâinile, ca cel naufragiat de scândura de scăpare. Uite coala norii grei purtători de nea, ce se ivesc la apus! Uite sloii de ghiață ce atârnă de pe coperișuri! Uite ghiața de pe lac! Uite ochiurile de ghiață de pe câmp! Uite bruma ce acopere toate! Uite aburii ușori, ce se ridică din râul Târnavei, a cărui subțire panglică arginție, neacoperită de podul de ghiață, strălucește la lumina soarelui! Nu-mi îmbie tocmai aceste prilej să reflectez asupra elementului celui mai comun, mai nebăgat în seamă, dar în același timp celui mai minunat, pe care l-a creat Dumnezeu, despre „apă“, văzându-o chiar acum înaintea ochilor deodată în toate fazele evoluției, în toate stadiile metamorfozei sale? Oare n'aș putea medita cu fruct asupra acestui element alui Dumnezeu și să aștern mai apoi pe hârtie, și spre recrearea sufletească a altora gândurile, ce au bătut la porțile minții mele? Nu e bine să trec așa de nepăsător pe lângă fapăturile lui Dumnezeu!

Și m'am pus să meditez și să scotolesc prin cărți și ca fruct al meditației și studiului în acest timp de iarnă, vă prezin

ca plocon de Crăciun, aceste gânduri așternute pe hârtie cum biată am putut. Să fiu scuzat din capul locului, dacă nu voiu fi corespuns așteptărilor. Strălucirea măririi lui Dumnezeu, aureola perfecțiunilor sale, contemplate prin prizma acestor gânduri, adunate mănunchiu în jurul unui obiect la părere așa de neînsemnat cum e apa, va avea cred, darul să vă liniștească în aceste vremi de groază și catastrofă și asupra sorții și viitorului neamului nostru!.. Cum? Am înțeles bine? Este legătură între aceste două??.. Dacă este?!.. Este fără îndoială!.. Pentru că acelaș Dumnezeu conduce destinele popoarelor, care regulează și legile naturii cu deopotrivă putere și înțelepciune, având în toate de unic scop binecuvântat: Mărirea sa neapropiată, care e, în acelaș timp, și binele nostru cel mai suprem.

* * *

Apa trebuie să ne atragă luarea aminte vrând nevrând. Orbi să fim să nu o vedem și și atunci o pipăim, o auzim, o simțim la tot pasul. Ea doar e indispensabilă tuturor ființelor, vieții omului, animalelor și plantelor. Fără ea pământul, după Lefèvre, ar fi ca masa lunii, un pumice, un bulgăr de piatră ponce, o piatră va se zică poroasă și ușoară. N'ar mai fi nicăiri nici o vietate, nici ierburi, nici plante, nici animale, nici oameni. Ar fi pretutindenea o pustietate mare, o Sahară, cât ai vedea în lung și larg. Paradisul vrăjit deci din juru-ne este a se atribui influinței binefăcătoare a apei. Potrivit acestei importanțe extraordinare, apa acopere partea cea mai mare a globului nostru. Proporția între uscat și apă e ca 2:5 sau mai corect 1:2:54. Înălțimea medie a uscatului e numai de 700 m., pe când a afunzimii mărilor e de 3500 m. Cea mai mare afunzime a mării, adâncimea Nero (numele năii americane, care a sondat oceanul Pacific spre vest dela Japonia, între 10 și 20 grade latitudine geografică), e de 9640 m.; pe când înălțimea cea mai mare a munților (reprezentată prin piscul Gaurisancar, partea ostică a munților Himalaia), e numai de 8840 m. Apa așadar acopere partea cea mai mare a globului nostru. Ea, nu numai că încunjură uscatul ca un imens brâu sclipicios de argint, ci se găsește și la suprafața lui, în multele bălți și lacuri și râuri și păraie sute și mii, ce-i brăzdează fața, și în păturile de gheață ce-i acopere munții înalți și o mare parte a uscatului țărilor polare. Se află până și în măruntaiele pământului, despre ce ne mărturisesc izvoarele ce

țișnesc din adâncurile sale, fântânile arteziene săpate de mâni harnice în năsipul deșerturilor — de Francezi în Algeria și Sahara — prin ce au ieșit ca din pământ zeci și sute de oaze și s'au schimbat ca prin farmec pustietățile în raiu. Se află chiar și în atmosferă în chipul vaporilor, a ceții, a negurilor, a norilor purtători de ploaie, mânați de vânturi pretutindenea să fructifice lumea întregă. Se află în sfârșit acest element viu și neastâmpărat în înseși corpurile ființelor vii de pe pământ. După Lefèvre în corpul omului ar fi la 50—60 litri de apă; iar după socoata lui I. König, în corpul animalelor (carne) în calcul mediu, cam 72:250/0. În plante, mai ales frunze, e apă și mai multă, ceea ce, dată fiind împărțirea plantelor în hygrophile și xerofile și dată fiind structura lor organică specială, nici n'ar trebui amintit îndeosebi. În 1000 de grame de salată bunăoară, se cuprind cel puțin 995 grame de apă, după același Lefèvre. Așadar acest element sau substanță minerală, neînsuflețită, omogenă, incoloră, transparentă, lipsită de miros, cu molecule ce alunecă așa de ușor unele preste altele, însuflețește toate, dă viață tuturor cu mână largă ca și Dumnezeu, stăpânul milostiv. E mirare deci, dacă toate așezările omenești, orașele mari și mici, s'au înfiripat și dezvoltat mai ales lângă râuri, lângă fluvii? și s'au pus sub ocrotirea lor, ca puii sub aripele cloștii? E caracteristică dar și înduioșătoare — abstrăgând dela rătăcirea minții omenești — alipirea de apă a omului în toate veacurile ce s'au scurs în noianul vremii... Cei vechi își închipuiau în fiecare râu sau fluviu o zeitate oarecare, le personificau. Egiptenii își închipuiau, că Nilul, cel mai lung fluviu al lumii, izvorește din 4 izvoare de dinaintea tronului lui Osiris și-l adora pe dânsul, binefăcătorul și părintele țării, sub numele de Hape, ridicându-i temple în Memphys și Heliopolis. Acelaș cult îl dădură acestui fluviu misterios (Nili caput quaere) și Grecii și Romanii. Mărturie ne este între altele frumoasa statuie a Nilului păstrată în Vatican, în care Zăul nostru e înfățișat sub chipul unui urieș blajin, culcat pe laturea stângă și încunjurat de 12 copilași mici și drăguți, cari se joacă... O parte foarte însemnată apoi a zeităților grecești și romane e în strânsă legătură tot cu apa. Imensitatea mărilor a născut în fantazia lor pe Neptun sau Poseidon, zăul Oceanului, al doilea după Iupiter, care cu tridentul turbură momentan sau liniștește numai decât mărilor. Suita acestuia o formează celea 50 de Nereide,

nimfe de apă, călare pe delfini. Tot zeitate marină eră și Triton, simbolul urletului mării și Proteu, fiu a lui Ocean și a lui Neptun. Venera sau Afrodita s'a născut de asemenea din spuma mării. Și în fine tot în mitologia lor dăm de Naiade, nimfele râurilor, izvoarelor, puțurilor și fântânilor. Nu vedeți ce rol însemnat joacă apa în credința acestor două popoare ale anticității? Omul bucuros idolizează și divinizează ceea ce îi este drag și indispensabil vieții! Așa au făcut și acestea. — Dar și mai înduioșătoare este poate alipirea Inzilor față de râul lor sfânt, Gangele. Acesta este pentru dânșii mama Ganga. Ei, aranjează pelerinagii mari la malurile sale. Umplu sticlute din apa sa sfântă și o distribuie prin toată India și fericirea cea mai mare le este să moară în sânul mamei lor, în undele Gangelui. Belșugul cu un cuvânt și binefacerile, ce derivă din apele pământului, aceste popoare le-au răsplătit în forma asta naivă ce e drept, dar în acelaș timp foarte simpatică.

* * *

Dar ca să poți vedeà și mai bine foloasele apei — nu te așteptă la vreun lucru nou și mare, te-ai înșelà numai grozav — vino la munte, la izvoarele apelor... Uite colea la umbra brazilor întunecați, în desiș de codru, un fir subțire de apă, ce bulbucă de sub stâncă, murmurând dulce și încet. Ce ochi zglobii și curați de inger are acest „putto“ drăgălaș. Cum se uită mirat în jur de sine și îmbătat de priveliști și de orizonturi largi o apucă numai decât razna la vale. Vino să-l urmăim și noi... Ocolește pietricele, ocolește ramuri și trunchiuri căzute, se joacă micul ștregariu cu frumoasele flori, pe cari le stropește din fugă, răcorește fruntea mușchiului moale, și te încântă cu zumzetul său nevinovat. Iată-l, apucat într'o vâlcea. Acolo îl întâmpină alți frățiori, tot așa de sprinteni și veseli cași dânsul. Se prind ortaci de drum și frați de cruce și-și amestecă undele, pentru ca împreună să străbată țări, să vadă oameni, să cucerească lumea... Acum micul nostru copil se simte deja mai în putere. Sare preste pietri și bolovani, spumegă și aleargă în fugă nebună, lipidu-se strâns de trupul ocrotitor al muntelui. Cu cât străbate înainte, prinde la puteri noi, se mărește, și glasul său răscolește ecoul pădurilor. Il apucă deja o veselie nebună.. Face sărituri mai îndrăznețe, cascade mai mărișoare, și frumoasele-i unde fierb și clocotă și formează nouraș de stropi albi — mândră coroană împletită din

mătasă albă și razele de aur ale soarelui —. Cerbi și căprioare și păsărelele din codru și vulturii înălțimilor se apropie cu încredere să-și stâmpere setea în unda cristalină și-și zăresc mirate chipul în oglinda curată a ochilor voinicului. Sute de păstravi cu solzi de aur îi brăzdează vălurelele, și sbenguiesc neastâmpărați în susul și josul apei.

Colo la răspântia alor două văi voinicul nostru mai primește în alvie un afluent. Mai la vale la încrucișarea alor trei văi alți doi tributari și de aci încolo lăpădând numele vechiu, se numește cu fală râu. De aci încolo începe vieața sa mai grea... Oamenii mi-l înșfacă pe hoinariul fără gânduri și-l pun la lucru. Li abat energia în scocul morilor și izbindu-o cu putere de căușele roții principale, o pun să macine grâu și cucuruz. Il pun să taie în sunet strident de herăstraie trunchiurile groase ale copacilor; să mâne plutele; să umfle pieile tăbăcarilor; să frământa aluatul alb, din care topit în foc, se suflă sticla; să macine piatra de aur, ș. a. Cu un cuvânt îl trec sudori reci până scapă iarăș teafăr la larg... bietul de el. Și iată-l, ieșit din munți străbătând câmpia largă, fugind grăbit prin pașnicele sate și hăulind prin luncile sămănate cu sălci pletoase. Neveste harnice spală haine în unda sa curată, cu mâneci sufocate și răsună lunca de cântări și glume nevinovate, pe cari guralive și sfătoase undele le duc cu sine departe la marginea zărilor. Ciorde de vite pasc alene lângă malurile sale înflorite și-și moaie în restimpuri botul umed în lichidul răcoritor. „Scânteiează la lumina arzătoare a verii. Zorile îl gâtesc cu trandafiri, apusul de soare îl presară cu topaze și nestemate, iar pe nopțile albastre, în tăcerea și melancolia luminii de lună, parecă e dus de un vis fermecat“ (Fr. Coppée), și glasul său armonios se îngână cu cântarea fermecată a privighetorilor... Și așa pe nesimțite ne trezim cu voinicul munților noștri, după ce a mai pățit multe în cale, în cuprinsul orașelor mari, pe ulițele cărora mișună lume de lume. Aci e strâmtorit în cămașa de forță a cheiurilor, și trece pe sub poduri mărețe de piatră și de fier, frumos arcuite. Lui însă nici că-i pasă! E doar fălos, lucru mare, văzând ce rol important i-se atribuie pretutindeni. A văzut foarte bine în drumul său, cum pământul fertil, lucrat de mâna omului, brăzdat de plugul ferului, prin opera sa aci lentă, aci mai volnică de sfarmă-piatră și strâmbă-lemne, s'a așezat, spalând El coastele, spărgând stâncile, găurind stanele de piatră, fărâmițând și măci-

nând bolovanii și schimbându-i în pulvere fină și mărunță. A văzut și vede cum irigația câmpurilor și straturilor de zarzavat, stropitul parcurilor frumoase, a străzilor dogorite de arșița soarelui, prin dânsul se îndeplinește. Vede cum dânsul prin acvaducte și rețeaua complicată a canalelor și tuburilor pătrunde în inima caselor și palatelor strălucite și pregătește până și pânea și hrana de toate zilele a omului. Pricepe — e inteligent dela fire — cum prin altă rețea întinsă de conducte și canale pe sub pământ El asigură igiena publică, ferind pe oameni de boale infecțioase și constată cu mândrie cum nici căsile, nici palatele, nici bisericile, nici monumentele mărețe ale piețelor și squarurilor n'ar fi dacă n'ar ajuta El la confecționarea țiglei și cărămidei, a cimentului și varului, lucruri indispensabile oricărei zidiri trainice. E fericit cu un cuvânt, că pretutindeni vede urmele influinței sale binefăcătoare. Până și fabricile cu lungi hornuri, cari scuipe fum și funingine, n'ar exista fără cooperarea lui activă. Mișcarea bielelor și pistoanelor, urletul sirenelor, uruitul sinistru al lanțurilor, șueratul roților prinse în vârtej nebun, plesnetul cadențat al curelelor de transmisie, întreg haosul acesta de glasuri și sunete viforoase, întreg vârtejul de muncă necurmată, toate, toate acestea sunt opera lui. Și apoi în sfârșit, ca vârf la toate, vede și pipăie chiar cu mâna, cum numeroasele propellere, luntri, șlepurii, cargoboaturi, steamere, năi cu pânze, remorchere, numai în și prin dânsul duc și aduc bogăția orașelor și promovează înflorirea comerțului a toată lumea. Cum n'ar fi așadar mândru și nepăsător de orice stavilă ce i-o pun în cale oamenii? Părăsește deci și cuprinsul orașelor și se apropie satisfăcut și cu grabă de sfârșitul călătoriei sale, de marea ce-l cheamă cu mii de glasuri. De departe o zărește cum sclipește la soare ca un lac imens de foc, se turbură în toată ființa sa acvatică, strigă puternic și mai primind în alvie și alte vine puternice de apă, își iuțește pașii din ce în ce mai mult spre estuar¹⁾, ars de frigul nerăbdării. Și iată-l că e aproape de tot... iată-l, că a sosit la țintă și fericit își amestecă undele dulci cu undele sărate ale mamei sale Marea, care l-a zămislit. Acum e mulțămît deplin! Luptă bună s'a luptat, cursul și l-a împlinit. Răsplata și-o găsește în recunoștința oamenilor, dar mai vârtos a celorlalte ființe, de mulțori mai recunoscătoare decât omul cărora le-a împărțit în lunga cale din mana darurilor sale.

¹⁾ Golf.

Dar aduceți-vă aminte, că Dumnezeu nicicând nu încetează de a lucra. Dumnezeu e pururea neobosit! Astfel dar și apa creatura lui Dumnezeu, oglindă a dumnezeirii, după ce a ajuns în mare, se va întoarce prin vapori, și nori și ploaie iarăș la izvor, pentru ca a doua, treia, zecea, suta, mii oră, să facă acelaș drum și să fie de folos și generațiilor viitoare de plante și animale și oameni, prin ce se institue în natură cea mai minunată circulațiune, mai minunată decât circulațiunea sângelui din om, cea mai clasică expresiune a principiului activ ce mișcă și viează toate, a lui *Dumnezeu*. Să nu te umpli de admirație?! Doară de aceea ne-a dat Dumnezeu în dar minte, cuget și cuvânt, ca să cunoaștem pe Stăpânul tuturor din făpturi și potrivit acestei cunoștințe să-l laudăm prin cuvânt și fapte vrednice de Dânsul. Dacă ar fi primit dela Dumnezeu minte și graiu celelalte ființe, *ele* L-ar laudă.

* * *

Insă vino să te port pe aripele gândului meu spre alte priveliști în veci neuitate, la cari am fost martor ocular însu-mi... Gândește că te afli înaintea cataractelor Niagara (tunetul apelor) din Statele Unite ale Americii... Inchipuește-ți, că nu un fir de apă, nu o vână mai groasă, nu un șuvoiu larg, nu un râu, nu un fluviu maiestos, ci apa alor patru lacuri uriașe — adevărate mări brăzdate de vapoare uriașe: Huron, Michigan, Superior și Erie — se prăvălă în adâncuri cu iuțea fulgerului preste un pat de stâncă de calcar siluric, dela o înălțime mare de 44, respective 47 metri, pe o întindere de un kilometru 241 m.¹⁾ Spectacol unic în întreagă lumea! Odată ce te-ai uitat la munții verzi mișcători, de apă, ce curg, curg fără întrerupere, nu-ți mai poți deslipi ochii fascinați de pe dâșșii. Masele cad cu muget în patul tare și stâncos, vuie, strigă, țipă cu mii de glasuri, șuieră, fierb, și forfotă și clocotă și se reped cât ce au ajuns la fundul alviei ca impinse de puteri nevăzute iarăș în sus în nor des de stropi albi și mărunți, mult deasupra capului cascadei și stropesc toată șoseaua cale de sute și sute de metri. Auzi parecă ieșind din adâncuri

¹⁾ Gândește-te bine — țin să notez ca un quid curiosum — că în fiecare minut se prăbușesc în abis la 12 milioane de urme cubice de apă, cari după unii reprezintă 4 milioane, după alții chiar 16 milioane puteri de cai (H. P.), și că din aceste se folosesc azi abia 400,000 H. P.; și totuș din uzinele cataractului nostru se provăd cu lumină electrică orașe mari, ca Buffalo, Lockport și Syracuse, acesta din urmă la distanță de 160 miluri.

mii de vaiete, glasuri tânguioase, învălmășală de sunete, ce te chiamă, te atrag, te farmecă, te buimăcesc cu glas de sireună, de nu știi dacă trăiești sau visezi. Vai de omul sau naia, ce s'ar lăsa prinși în cursă. Și încă dacă ții să cobori cu ascensorul chiar sub cascada sub bolta sau curba vastă pe care o descriu apele în cădere, cum am făcut și eu, cu adevărat te crezi în iad, unde e haos și desordine și confuzie neînchipuită. Nu mă mai miră, dacă părintele Hennepin (O. Fr. M.), cel din-tăiu om alb, care a văzut această minune, a exclamat, că avem înainte-ne o cascada prodigioasă și vastă de ape, ce trece pe dinaintea ochilor noștri în chip de tot surprinzător și minunat, cât universul întreg nu i-a produs alta asemenea, și că sgotmotul infernal al apelor, se aude când suflă vântul austral, la distanță de mai bine de 15 miluri. Și nu e iarăș nici o mirare faptul, că fantezia primitivă a Indienilor și-a închipuit acolo reședința unui Zău puternic, a toate stăpânitor, pentru potolirea mâniei căruia e nevoie an de an de jertfa espiatoare alor două fecioare vergure, pe cari mai apoi le și precipitau la anumite timpuri cu deosebite ceremonii în abisul clocotitor.

Dar destul a fost! Indepărtează icoana aceasta din preajma ochilor tăi! Transportă-te cu gândul, ridicându-te pe aripile zorilor — în mijlocul Oceanului Atlantic... Mă aflu în uriașa naie „Lusitania“ (33,000 tone) a companiei de navigațiune Cunard, în drum spre casă, la scumpii miei. Mă aduce încoace tot puterea apei¹⁾. Mă aflu așadar, repet încă odată, în naia numită, chiar sus pe punte și mă uit înmărmurit la nemărginirea apelor. Tocmai răsare și soarele cu suris divin pe buze, din sânul Okeanosului. Marea de un albastru adânc, preste care se boltește altă mare, marea imensă a eterului, e liniștită și calmă și aproape fără creșturi, o masă întinsă la infinit. N'o muncește nici o grije, și nu vrea să știe de lume și năcazurile ei. Cât vezi cu ochii numai apă și apă și iarăș

¹⁾ Trebuie să știi, că massa apei cu molecule așa de mobile, cât ușor alunecă unele preste altele și transportă corpurile ce plutesc la suprafața ei, iar de altă parte așa de incomprimabilă — aproape ca fierul —, cât o presiune de 15 livre pe deget pătrat abia îi micșorează volumul cu 1/20000, are totuș o expansivitate, putere de întindere, uimitoare, când e încălzită tare la foc. Volumul vaporilor de apă e aproape de 1700 ori mai mare decât volumul apei, din care derivă. Pe această putere deci, bine folosită și canalizată, se bazează locomoția prin mijlocirea vaporilor. De bună seama, că e minunat element apa, nu-i așa?!

apă. Nu dai de țărni, nu-i dai de capăt. Așa trebuie că-i și veșnicia lui Dumnezeu, fără de sfârșit, întinzându-se pretutindena dela margini până la margini... Te cuprinde un simțământ de neliniște, văzându-te cu acest pământ mobil sub picioarele tale. De s'ar strică vreun șurub la vapor și s'ar cufundă, ce ai face? Te simți deci mai aproape de Dumnezeu, lăsat cu totul în îngrijirea sa părințească, în brațele sale de Tată iubitor... Nu-ți dai tocmai bine samă ce-i această imențitate de apă. Ce ființă misterioasă poate să fie? Vezi oare înainte-ți creerii descoperiți ai pământului, sau e sufletul său viu și neastâmpărat? Și ce frumoasă e! Iți vine aproape să cazi în genunchi și să o adorezi. Soarele mare meșter îi împletește în haina albastră fire de aur și o încinge cu un brâu de foc lung până la orizont, bătut cu nestemate, care-ți fură vederea. Frumuseți ca acestea parcă nici nu ți-ai putea închipui că sunt cu puțință. Aparțin altor lumi, altor sfere mai luminoase. Nu se țin de lume asta!.. Și apoi în lung și larg nu vezi nici o vietate... E tăcere!.. Pe aci trăiește parecă numai Dumnezău... și omul vrând nevrând trebuie să se ocupe cu *dânsul!*... Dar într'aceea naia merge înainte, se strecoară pe neobservate prin brazdele apelor și numai fugătoriul din dantelă albă de spumă, țesut îndărăptul năii, fin parecă l-ar lucra mâni dibace și delicate femeiești, și care se așterne dealungul câmpiilor mobile și apoi treptat treptat pierе în zare, numai acesta te încredințează, că totuș mergi cu iuțeală înainte... Vrei ceva mai frumos? Stai numai. Am văzut marea și pe vreme de furtună! Eram în drum spre America pe puntea năii Kaiserin Auguste Viktoria. Viforul eră în toiul său. Suflă un vânt puternic și rece ca ghiața de pe coastele Canadei. Naia înaintă cu greu, despiciând cu multă trudă valurile. Acuș se cufundă în hăul ce-l căscău fioros valurile, acuș se ridică pe creasta lor sus, sus de tot, și se legănă și se cutremură în toată ființa sa. Valurile porneau dela orizont, se îngroșau, încălecau unele preste altele, veneau un munte întreg spre naie să o înghită, o ridicau în slavă, alunecau sub ea, și se spărgeau cu zgomot, în nori de spumă, parecă ar întinde zeci de mii de brațe spre Dumnezeu în semn de adorare. Mi-se păreă, că marea-i o orgă imență, care cu glas de vifor cântă psalmii măririi lui Dumnezeu... Imi eră groază și frică și tot nu-mi veniă să mă despart de priveliștea asta măreață, neîntrecută

în grandiozitate, vrednică de un Dumnezeu... Cu adevărat numai apa poate să vrăjească astfel de tablouri reale înaintea ochilor noștri. Du-te îți zic deci, du-te și vezi tu. Fă, o singură probă. Sau dacă n'ai avea prilej să vezi ce am văzut eu, du-te baremi în munții Făgărașului. Urcăte spre Negoiu pe la Porumbacul de sus și vei vedea și pe acolo în drum spre culmile cu nori, cascade frumoase cum rar găsești airea. Păreți mobili de apă, pânze uriașe, țesute din șuvoaie repezi, râuri întregi, se revarsă — mă cuget la căderea Șerbotei — prin jghiaburile aproape verticale ale munților cu huet mare în adâncuri și răsbubuie prin văi și trezesc ecurile codrilor seculari. Du-te dar baremi aci — de ai avea noroc să nimeresti acolo sus după vreo ploaie mare cum am avut eu — și admiră din tot sufletul frumsețile acestea neasemuite. Las pe mine de nu vei veni acasă cu totul schimbat la suflet!

* * *

Ai văzut ce influință covârșitoare are apa până și în sporirea poeziei acestei vieți, destul de chinuite de altcum. Dar să nu crezi rogu-te, că cu aceasta s'a terminat misiunea ei pe pământ! Și să nu crezi iarăș că am zis tot ce aș fi putut zice despre apă. Dimpotrivă sunt foarte multe lucruri, pe cari nu ți-le-am pomenit încă, și nu vreau să ți-le pomenesc. Astfel nu vreau să pomenesc despre curcubeu, arcul luminos în care vezi urmându-se în chip neschimbat nuanțele roșului, portocaliului, galbenului, verdelui, albastrului și violetului, și care e rezultatul refracțiunii, reflexiunii și interferenței razelor solare în lăuntrul, internul picăturilor de apă ale norului. Nu vreau să pomenesc de paraselen, fenomen de optică, despre coroane, cercurile luminoase, albe uneori, cu nuanțele curcubeului alteori, ce înconjoară uneori soarele, luna și stelele (mai cu seamă luna), și datorite aceleaș împrejurări, luminii și vaporilor de cari e plină atmosfera. Nu pomenesc — înșir lucrurile deavala cum îmi vin în minte — nici de chiciură, ceață, negură, nori, zăpadă, poleiu, ghiață, cari sunt aceeaș apă în diferitele sale stări de agregățiune, și atârnă dela diferitele temperaturi din atmosferă și cari toate au rol așa de mare în menținerea și sporirea fertilității pământului, în ocrotirea și păstrarea căldurii acestuia în timp de iarnă, în ocrotirea să-

mănăturilor în timp de ger și în spargerea păreților stâncoși ¹⁾, și nivelarea treptată a solului. Nu pomenesc nici cum se dizolvă în apă o mulțime de substanțe; cum între moleculele sale și ale altor corpuri (s. p. sarea) este atracțiune chimică; sau cum cu alte corpuri intră în combinație chimică (s. p. var, ghips). Nici nu vreau în sfârșit să te port pe urmele lui Jules Leclerq sau a lui Leo Claretie prin lumea izvoarelor calde de apă, a celor 130 de geyseri ai Islandei din valea Haukadalr, sau a geysierilor din parcul Yellowstone, unde sunt la zece mii de cratere, din cari țîșnește apă caldă și sunt toate așa de minunate, prin artificiiul culorilor și înălțimea amețitoare la care ajunge columna de apă ce se repede în sus. Cu atât mai vârtos apoi nu-ți voi pomeni ce influință are apa asupra climei locurilor, asupra climei zic, factor așa de hotărîtor pentru vieața și stabilitatea așezărilor omenești. Vei pricepe lucrul însuși, dacă îți voi pomeni, că asupra climei influințează 7 factori: raporturile de temperatură și căldură iradiată, umezeala aerului și precipitațiunile atmosferice, norii, vânturile, apăsarea aerului, evaporarea, calitățile aerului din atmosferă. Nici nu pomenesc apoi!.. — Nu te supără că în butul fâgăduinței de de a nu pomeni o seama de lucruri, totuș țin să ți-le înșir. Te vei împacă dacă vei reflecta că astfel procedând m'am folosit de o mică apucătură, de figura oratorică numită „*praeteritio*.” — Nu pomenesc în sfârșit nici de „Isberguri“, munții plutitori de gheață, în descrierea cărora a escelat Lucien Dubois și cari au răpus pe bietul Titanic în butul numelui său așa de pompos. Vreau să remarc numai două lucruri. Primul e că în apă trăiesc mai multe ființe ca pe uscat. Fauna înainte de toate a apelor e mai bogată decât fauna uscatului. Și ce interesante sunt ființele cari o compun, bunăoară scoicele, șponghiile ce găuresc stâncile, medusele, coralii, asteroideele, acalefele, radiolariile, infusoriile. Au nu se datorește o bună

¹⁾ Se știe că apa la căldură se dilată și ajungând la punctul de fierbere se dilată deodată grozav, prefăcându-se în gaz. Dimpotrivă dacă lăsăm să se răcească apa caldă, ea se contractă treptat, dar numai până la temperatura de 4°, la care își atinge maximul densității sau greutateii specifice. De desubtul acesteia deci se dilată din nou. Răcindu-se treptat și mai tare și trecând în stare solidă, volumul îi este cu $\frac{1}{11}$ mai mare decât eră la 4°. Nu e deci nici o mirare dacă apa intrată în crepăturile stâncilor, și înghețată mai apoi iarna, face să plesnească stâncile. Ea face să plesnească până și țevile de fier gros ale conductelor de apă. Cu adevărat un „Sfarmăpiatră“.

parte din uscături coralilor? Și fosforescența, strălucirea orbitoare a marilor, micelor ființe: pelagia noctiluca, sau noctiluca miliaris, șcl.? Dar nu mai puțin interesantă e și flora apelor, începând dela microbi, bacterii, cari se află cu miile în fiecare strop de apă, și până la iarba de mare (zostera) și diferitele specii de alge. Nu e mirare deci, dacă diferitele acvarii — bunăoară cel din Neapol — au o atractivă așa de mare pentru toți. Al doilea lucru ce vreau să-l remarc — vezi, amestec toate talmeșbalmeș și-ți prezint un „tutti frutti“, un fel de put-puriu de a iubitului nostru măiestru Iacob Mureșianu — este plăcerea ce ne-o procură apele, mai ales ale mării, când ne scaldăm în talazurile ei și culcați pe spate, lăsăm să fim legănați lin de valurile sale, sau când facem sport pe întinsul împărăției sale. Ce privește îndeosebi lucrul acesta din urmă, *sportul*, s'ar putea oare fâli compatrioții noștri unguri cu Hajós-ul lor, care în 1905 a înotat 1609, 3 m. în 25 m. 542 secunde, sau cu v. Halmay, care a înotat tot în 1905, 100 m. în 1 m. 5. 8 secunde, sau Englezii cu căpitanul Webb, care a înotat în 1880 fără întrerupere 60 de ore, și cu Finney, care a înotat în Blackpool, sub apă, distanță de 103, 6 m., s'ar putea zic toți aceștia fâli cu astfel de prestațiuni, dacă n'ar fi apă pe pământ? — Cum s'ar și putea altfel, fiind vorba anume de sport pe apă? — Sau mă întreb iarăș, cum s'ar fi putut desvoltă fără apă sportul luntritului și întrecerile internaționale în d'aldestea, în cari întreceri, în treacăt fie zis, Jacht-Clubul din New-York a secerat în a. 1851 un triumf desăvârșit asupra Englezilor, acest neam până ieri alaltăieri așa de fălos pe „splendid isolation“-ul lui, și rușinea cărei înfrângeri n'au putut-o spăla nici până în ziua de azi? Vezi iubite cetitorule cum apa — pe care, recunoaște-o numai sincer, până ieri aialtăieri o disprețuiai, n'o băgai în seamă, — cum apa, zic, contribuie până și la formarea și oțelirea caracterului unui neam, contribuie la sporirea vârtușilor naționale! —

Dar destul a fost cu povestea poate și prealungă. Vreau să încheiu. După o călătorie lungă fiecare dorește să ajungă în port. Așa și eu. De încheiere deci țin să notez, că însuș preabunul Dumnezeu a înălțat și exaltat acest element la demnitate nebănuită. Fiul lui Dumnezeu s'a botezat în râul Iordanului și a făcut din apă instrumentul nedespărțit al darului sfințitor, cheazășie a împărăției cerurilor. Fără apă, invocarea preasfintei Treimi în botez e lipsită de orice efect. Fără apă

nu e mântuire!.. Și mai apoi de o soarte și mai fericită are parte apa, când amestecată în sfântul potir cu vin, la cuvintele preotului, prin puterea Spiritului sfânt, se preface în trupul și sângele Dlui N. I. Hristos. Pentru noi creștinii deci, în lumina revelațiunii, apa ne este un element și mai prețios și mai scump ca altora... Aș fi vrut să înșir apoi acli o seamă din cuvintele și frazele cele mai alese, prin cari și cartea cărților, sf. Scriptură, laudă apa. Dar m'am resgândit, socotind, că în urma celor multe, deja spuse, ar fi superfluu așaceva. Și-apoi nu vreau să anticip tot ce poate fi înșirat foarte bine și cu alte prilejuri binevenite.

* * *

Ca fruct al elucubrațiunii mele, cred, iubiți cetitori, că pot culege faptul netăgăduit, că nicăiri nu se vedește mai bine, ca tocmai în apă, frumseța, bunătatea, înțelepciunea, atotputința, veșnicia, imensitatea, și celelalte calități ale lui Dumnezeu. Deci cuvine-se ca față de un astfel de Dumnezeu, a Cărui mărire apare până și în acest element neînsuflețit, să fim în toate împrejurările vieții, fie cât de vitrege, cu încredere absolută, nemărginită, supunându-ne guvernării sale înțelepte întru toate, până și în cele mai mici amănunte. Chiar de s'ar prăbuși lumea toată într'un cataclism general, noi *totuș* ar trebui și trebuie să stăm neclintiți ca stânca în mijlocul valurilor sărate ale acestei vieți.

Dr. ALEXANDRU NICOLESCU.

Creștinism și naționalism.

Aproape de o jumătate de an suntem nu numai martorii celui mai sângeros războiu între neamuri, ci asistăm și în vieța intelectuală la o deslănțuire a patimilor aprinse, a urei sălbătice între popoare, ce se numesc creștine. Presa dintr'o parte și alta, cu puține excepții, și-a pus de țintă să mărească antagonismul între părțile adversare, publicând fără alegere tot ceea ce îi poate servi întru a ponegrî numele neamului cu care stă pe picior de războiu.

Luptători convinși ai umanismului pacifist și doctrinari fanatici ai ideii de cosmopolitism universal își prohodesc ideile la vederea separatismului dintre neamuri, la izbucnirea cu

atâta putere a unui naționalism atotbiruitor și — deja — așa de intolerant. De altă parte suflete blânde, crescute în atmosfera senină a legii lui Hristos, care e legea *iubirii*, sunt adânc îndurerate, căci nu pot pricepe curentul ce se manifestă azi într'o ură la superlativ și într'un naționalism așa de exagerat. Și considerând aparițiile aceste în urmările lor dăunătoare, se întreabă adeseori nedumerite, că biserica, morala creștină, aprobă oare — în ultima analiză — cultivarea simțului național, doar acesta cuprinde în sine germenul egoismului, cu amorul propriu și cu o bună doză de ură față cu vecinii de alt sânge?! Nu trebuie oare să se ridice biserica preste considerantele naționale, câtă vreme naționalismul e un principiu pur păgânesc!?

Și nu lipsesc suflete fine, conștiințe scrupuloase, cari jertfesc simțul național, pentru ca să poată păstră în toată curățenia înalta valoare a principiilor moralei creștine, carea ne obligă la iubirea deaproapelui — chiar și a inamicului —, trăgând astfel linie de hotar între aceste două postulate. Alții în schimb, jertfesc cu totul învățătura creștină de dragul unui naționalism intolerant, din care își fac idol de închinare.

Care este, față cu aceste ținuta bisericii, cum judecă biserica manifestările sufletului național al popoarelor? Răspunsul e cât se poate mai ușor. *Biserica a știut și știe cum să împace și să armonizeze oriunde porunca Evangheliei cu îndreptățitul simț național*. E clar, că deși iubirea deaproapelui are să se extindă la toți oamenii, fără deosebire de neam și lege, totuș ceice stau mai aproape de noi prin origine, limbă și istorie, au un *drept mai mare* la dragostea noastră!

Simțul național e deci compatibil cu morala creștină; el are doar rădăcini adânci în înșaș natura omenească, amăsurat preînțeleptei prevedințe divine, care a împărțit omenimea în rase și neamuri pentru stârnirea unei emulații nobile: „Cântați Domnului *tot pământul*, cântați numelui lui, dați mărire laudei lui“. — Etica nu condamnă decât naționalismul exagerat, șovinismul nesuferit. Acesta e orbit de calitățile strălucite a neamului fără cusururi, cuprinde păgânescul separatism față de tot ce e străin, ură nepotolită, desconsiderarea părților bune, ce sunt în adversar și tendința lămurită de a vătămă drepturile sfinte ale altui neam.

O atare concepție a naționalismului e cât se poate de nesănătoasă, ea nu cadrează cu principiile creștinismului; față cu idea unui astfel de naționalism inficiat ai dreptul, ba chiar

datorința, să lupti totdeauna, să admiți și să utilizezi mijloace radicale, căci luptând astfel, faci să triumfeze veșnicile principii sănătoase ale dumnezeescului învățător.

Trei ani a luptat Mântuitorul Isus împotriva ideilor înguste ale fariseilor șoviniști, aceștia însă n'au voit să-l înțeleagă. Ba l-au dus pe Golgota, i-au pecetluit mormântul, crezând, că îi vor pecetlui ideile, și ostași au pus de pază la ușa mormântului. Dar s'au ivit zorile luminoase ale zilei următoare și mare a fost bucuria învățăceilor, când după noaptea suferințelor s'a arătat înger asupra mormântului, care a vestit biruința adevărului, învierea lui Isus și deci triumful și trăinicia — singură îndreptățită — a ideilor, *așa cum le-a predicat Isus*. Iar despre poporul jidovesc încăpăținat și fariseii lui, știm, că au ajuns să fie martori întâmplărilor povestite cu atâta pătrundere de Iosif Flaviu și în risipirea lui să dea o notă și mai jalnică duioselor plângeri reînviată ale prorocului Ieremia. Și lacrimi străine nu s'au prea vărsat pentru poporul jidovesc și soarta tristă și-a meritat-o...

Ca să mă întorc de unde am plecat, creștinismul condamnă numai exagerările simțului național, șovinismul nesuferit, dar știe să aprecieze sentimentele naționale ale singuraticilor neamuri, ca ceva inerent naturii omenești.

Pentru a ne putea face o idee despre feliul, cum au fost și sunt privite prin lumina creștină catolică manifestările naționale — să zicem: ale sufletului german —, dela începutul și în decursul războiului, țin de potrivit să dau unele crâmpene dintr'un articol apărut decurând în revista iezuiților nemți: *Stimmen aus Maria-Laach*, (resp. „*Stimmen der Zeit*“, cum se numește revista dela începutul celui din urmă volum al său). Reproducerea unor părți dintr'un articol al acestei reviste a iezuiților mi-se pare foarte potrivită între altele și pentru motivul, că, dupăcum se știe, lumea — chiar și cea dela noi —, privește pe iezuiți de mai catolici chiar și decât papa și de propovăduitorii fanatici ai catolicismului universal cosmopolit, cu excluderea din biserică a oricărei note expresiv naționale. Autorul articolului de care vorbim, păr. Lippert, însuș un iezuit, zice între altele:

— „Simțul național s'a dovedit ca o lege naturală, ca o expresie a unei puteri naturale... Da, precum toate puterile naturale, astfel și acesta își are chemarea dată de Dumnezeu și drept inviolabil, căci dreptul de feliul acestuia se înteme-

iază pe impulsuri cari vin dela Dumnezeu și conduc la Dumnezeu. Șimțul național *izvorește din Dumnezeu*. Pentru că în zilele acestea el s'a manifestat ca o putere elementară a sufletului omenesc; el a fost creat dintru început, chiar dacă și-a aflat întruparea în state naționale — abia în vremile mai noue. Veacul modern i-a liferat numai condițiile pentru dezvoltare, l-a trezit, i-a deschis ochii și i-a întărit brațele... De aceea, asemenea tuturor puterilor sănătoase, ce izvoresc dela Dumnezeu, el are dreptul de a fi respectat de orice altă putere. — *Șimțul național nu poate fi desființat prin nici o teorie!...*

Șimțul național se dorește, duce iarăș la Dumnezeu, fiindcă are chemarea și dreptul purificării morale-religioase. Ca orice putere naturală însă, trebuie să fie pătruns și însuflețit de legea dreptății și a iubirii, — de absolut. El trebuie să fie încreștinat! Orice fapt, fenomen natural are numai atribuțiile relativului, a schimbătorului: singure legile și faptele morale sunt absolute și veșnice. Deci instinctul natural care ne leagă de neam va deveni sfânt și bun, așadar de preț nemuritor, numai atunci, când va fi inspirat de iubire, adevăr și dreptate...

Sufletele îngrijorate și timide primesc astăzi un imbold lăuntric și tărie la chemarea numelui lui Dumnezeu, cașicând însuș Dumnezeu ar fi rugat să ia parte în răsboiera europeană, fiind invocată și tras de toate părțile ce se răsboiesc. — Dumnezeu însă nu poate ascultă rugăciunile și blăstemele atât de de o parte cât și de alta. Adevărat: Dumnezeu nu poate păși în slujba unui naționalism contra altuia. Orice naționalism însă, poate și trebuie să pășească — chiar răsboindu-se, — în serviciul lui Dumnezeu (fiind dedicat Lui, cu ajutorul Lui șcl.).“

Autorul, aplicând la situația actuală cele zise mai sus, continuă cu o mândrie de german însuflețit și de bun creștin: „Poporul german — înainte de aș face socoteala cu dușmanii — și-a plecat genunchii și descoperit capul, și a examinat rugăciunea lui de răsboiu cu legile Evangheliei și a supus însuflețirea-i națională tezelor creștinismului, și poate zice după un examen riguros și onest, că a lui cauză e dreaptă și în conformitate cu principiile moralei... Naționalismul întru toate moral s'a dovedit și se dovedește totdeauna tare, gata de jertfe și prin urmare — victorios; se ajută însuș și astfel îl ajută și Dumnezeu. — De aceea o învingere a germanismului, — dacă va fi să fie — nu va fi numai învingerea tunurilor mai bune, ci, înainte de toate, o biruință a spiritului recules

și serios, moral și creștinesc, un triumf al omenimii bune și nobile...”

Precum ne putem da seama din cele de mai sus, o întovărășire a naționalismului sănătos cu morala creștină e întru toate cu putință. Poți să fii creștin bun și să nutrești nobile simțeminte naționale și în munca-ți devotată pentru neam vei câștiga forțe nesecate de câteori te vei adăpa la izvorul curat al dumnezeeștilor învățături. Fericit neamul a cărui conducători își conformează principiile naționale strict cu etica creștină: poți fi liniștit, aceștia nu vor duce țara de mal printr'un naționalism fanatic, șovinism orb, deopotrivă urit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor echilibrați.

Recitind părțile de mai sus, despre îndreptățirea simțului național, reproduse din articolul păr. Lippert, simțim, că cele spuse de el sunt izvorite din adâncimile sufletului omenesc, ne reculegem, câștigăm noi puteri la gândul nestrămutat, că nota națională din luptele, străduințele noastre pentru biserică și popor e la locul ei. Noi coordinăm simțul național cu principiile creștinismului și astfel, feriți de extremități păgubitoare, mergem înainte, având conștiință liniștită și sigură, că cu noi este adevărul, cu noi este Dumnezeu, deci cu noi va fi — mai curând ori mai târziu — și biruința.

Șirele acestea să fie și un răspuns sufletului, care amețit în vâltoarea vremilor de azi și desgustat la vederea aberațiilor unui șovinism orb între neamurile Europei, a ajuns la credința, că simțul național preste tot nu e compatibil cu înălțătoarele și seninele idei ale creștinismului.

ZAHARIE POP.

Ceva despre edițiile lui „Supplex Libellus Valachorum“.

În 28 Martie 1791 episcopul unit al Orăzii-mari, Ignatie Darabant, trimite din Buda „Supplex Libellus Valachorum“ împăratului Leopold II. A urmat apoi o scurtă pauză în marea luptă de emancipare politică începută cu atâtea nădejdi de izbândă de cei câțiva fruntași români însuflețiți ai timpului (Ion Para, Ștefan Láday, Ladislau Pop și fratele său Aron Pop, Ion Halmágyi, B. Vitez ș. a.).

Pentru a-și face cunoscute în cercuri cât mai largi postulatele lor și temeiul acestor postulate, Românii s'au gândit la tipărirea frumoasei și eruditei lor petiții. Sarcina tipăririi a luat-o asupra sa cunoscutul oculist Ion Molnar. Acesta s'a pus în legătură cu prietinel și tovarășul său în francmasonerie, tipograful sibiian Martin Hochmeister și astfel pe la începutul lui Iunie 1791 „Supplex Libellus Valachorum“ eră tipărit. În 8 al aceleiaș luni Aron Pop scrie din Viena vlădicului Ignătie Darabant: „Domnia sa Doctor Molnar oculista sărutând mâinile Măriei Tale, se închină cu sănătate și fiindcă au făcut rânduială ca lucrul neamului să se tipărească, așadară se roagă de împreună cu mine ca să te milostivești cât mai curund a trimite un exemplar“¹⁾. Titlul cărții, pe care îl cunoaștem dintr'un raport din 28 Aprilie 1792 al cancelariei aulice transilvane eră: *Repraesentatio et humillimae preces universae in Transylvania Valachicae Nationis*²⁾. Gheorghe Barișiu ne spune într'o scrisoare adresată în 16 Iulie 1886 unui prietin al său, în care se plânge de „gustul puțin de lectură serioasă“ al publicului ardelean, că „din Supplex Libellus Valachorum, tipărit în 1791 numai în câteva sute de exemplare, se mai aflau în anul 1861, adecă după 70 de ani, vre-o 50 de exemplare în pod la Hochmeister, de unde apoi s'au vândut în acelaș an cu chilogramul la o boltă de băcănie“³⁾.

În acelaș an a apărut și ediția cu notele critice ale lui I. C. Eder. Tipăritorul și editorul ei a fost acelaș Hochmeister. Titlul acestei ediții este: *Supplex Libellus Valachorum Transsilyvaniae iura tribus nationibus communia postliminio sibi adseri postulantium. Cum notis historico criticis I. C. E. civis Transsilvani, Claudiopoli. Sumptibus et typis Martini Hochmeister caes. reg. dicast. Typographi et pr. bibliopolae MDCCXCI*. Prefața este iscălită: *Scribebam Cibini 3 August 1791. Impri-matur* e dat de C. Eszterházi în 10 August.

Tot în 1791 a apărut o altă ediție în Iașii Moldovei. Titlul complet al ediției ieșene este: *Repraesentatio et humillimae preces universae in Transylvania Walachicae nationis se pro regnicolari natione, qualis fuit, auctoritate regia declarari, seque*

¹⁾ O copie a acestei importante scrisori se află în posesiunea autorului.

²⁾ „Transilvania“ a. XLIV. p. 161.

³⁾ Originalul scrisorii se află în posesiunea autorului.

ad usum omnium jurium civilium ex qua non lege, non jure, sed temporum dumtaxat injuria cum initio praesertim superioris saeculi exclusa est reponi de genu supplicantis. Martio 1791. Iassy 1791¹⁾.

Cine ar fi crezut, că dintre aceste trei ediții cea mai cunoscută va fi tocmai cea publicată de dușmanii secolari ai progresului și avântului nostru? Notele critice ale lui I. C. Eder au produs o viuă mișcare în rândurile învățaților români dela sfârșitul veacului al XVIII-lea. Samoil Micu a luat asupra-și sarcina de-a combate afirmațiile lui Eder și de a arăta falsitatea lor. In 30 Octomvrie 1791 scrie din Miercurea, unde eră oaspele lui Stefan Láday, episcopului Ignatie Darabant: „Supplicem libellum Valachorum cum notis refutatoriis typis ediderunt Claudiopoli. Ego adsumpsi in me et respondebo ac evertam contraria argumenta ipsius refutantis ac falsitatem ostendam“²⁾ Tot atunci s’a pregătit și o ediție nemțească alui Supplex Libellus, care aveă să cuprindă și combaterea notelor lui Eder. Această ediție însă nefiind admisă de censură n’a putut apărea³⁾.

ZENOVIE PÂCLIȘANU.

Insemnări.

Treuga Dei. Biserica ca depositarul bunurilor cerești are datorința, ca acelea să le păzească și să le împartă oamenilor. Intre multele și splendidele daruri, ce le-a primit spre chivernisire, poate, cel mai frumos e *pacea*, carea se așază acolo unde cunoașterea și practizarea adevărilor morale nimicesc sămânța certelor și a dușmăniilor. In direcția aceasta a lucrat sânguincios biserica în toate timpurile și în toate locurile, predicând și rugându-se pentru pace și adăpostind pe toți, cari s’au refugiat sub aripile ei ocrotitoare dinaintea persecutorilor tirani.

Năzuințele mari și foarte serioase ale bisericii pentru pace, au produs totdeauna roade binecuvântate, în măsură mai

¹⁾ Paul Hunfalvy, Die Rumänen und ihre Ansprüche. Wien und Teschen 1883 p. 258 nota 2.

²⁾ O copie a acestei scrisori se află în posesiunea d. prof. Dr. Ioan Rațiu, care a avut amabilitatea a mi-o pune la dispoziție.

³⁾ Transilvania I. cit.

mare ori mai mică, și nădejde avem, că în viitor vor fi încununate cu și mai frumoase rezultate. În evul mediu anarhia, dușmăniile și războaiele se țineau lanț și bisericii i-a succedat să îmblânzească patimile și să ia mult din ascuțișul furiilor sălbatece. A pus sub scutul inviolabilității parohii, mănăstiri, preoți, prunci, femei, peregrini și comercianți și a decretat censuri și pedepse grele pentru toți luptătorii, cari nu încetau ostilitățile, începând de Miercuri sara până Luni dimineța. Pentru aceasta treuga Dei (păcea lui Dumnezeu) s'a ostenit și năzuit și acum locțiitorul Principelui păcii, Sfinția Sa papa Benedict, având conștiința, că cea mai de frunte problemă a lui e, să conducă omenimea pe căile păcii și ale iubirii frățesti. Dar spre adâncă și sfășietoarea durere a milioanele n'a izbutit. Molohul războiului n'a voit să rămână fără sânge, fără lacrimi și fără gemete nici chiar pe câteva ceasuri, pe ceasurile ce le prăznuim în amintirea nașterii Mântuitorului, cu care ocaziune cetele îngerești au cântat: Mărire lui Dumnezeu întru cei de sus, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire. Sermanii băieți, soții, părinți și prietini cât de mult s'ar fi bucurat, dacă ar fi putut ști, că scumpii lor părinți, soți și fii sunt scutiți de gloanțe, de șrapnele, de granate, de bombe aruncate din aer și de ecrasitul ascuns în pământ, cel puțin în de 2 ori 38 ore, cum a propus Părintele dela Roma! — Milioanele de soldați și în gerul nopții sărbătorii păcii au trebuit să stea gata pentru împlinirea ordinului de atac ori de apărare, pentru a ucide, a extermină și a distruge și pentru a schimba, în sara de Crăciun, colindele înveselitoare cu plânsul amar al celor de acasă.

Sfinția Sa Pontificele în alocuțiunea ținută sacrului Collegiu al cardinalilor în ajunul Crăciunului a spus, că va lucra din toate puterile și în viitor pentru restabilirea păcii. Noi credem, că, pe cum a ascultat Dumnezeu rugăciunea umilită, statornică și plină de încredere a lui Moisi, sprijinit de bătrânii poporului, și au învins Iudeii pe Amalechiți, așa va binecuvânta și ostenelele și va ascultă rugăciunea Părintelui creștinătății, ajutat fiind și El de dorințele și rugăciunile milioanele. Va învinge dreptatea și va urmă atât de fierbinte și mult așteptata treuga Dei.

Senior.

*

Unde e turma, acolo e și păstorul. Preotul în virtutea oficiului său și a canoanelor bisericii (sinod. IV. can. 20 și

23; sinodul laod. can. 42 și deosebit sinod. antioh. can. 3) e strins obligat, să șază în parohia sa, să stea în mijlocul turmii, încredințate păstoririi lui. În special trebuie, să îplinească acest grav obligament, când credincioșii au mai mare lipsă de învățăturile și mângăierile lui: în zile de sărbătoare, în timp de morburi contagioase și letale și în timp de războiu. E drept, că în astfel de timpuri grele e foarte expusă vieața, păstorul cel bun însă își pune sufletul pentru oile sale.

În timp de războiu preotul e dator, să rămână în parohia sa, până când are o oaie de păstorit, ori până când episcopul nu-l sfătuește pentru refugiere. În mijlocul furtunii trebuie să-și învețe credincioșii, să-i îmbărbăteze și mângăie și să le apere sufletul și avutul.

În vreme de războiu foarte rar și foarte greu se pot împiedeca invaziunile armatelor pe teritoriile statelor inamice. Dacă păstorul, apropiindu-se inamicul, fuge, o parte dintre credincioși va alerga și ea ca nebună, pricinuindu-și multe pierderi și expunându-se la foarte multe neajunsuri și mizerii, alții, folosindu-se de împrejurările turburi, vor despoia casele rămase fără stăpân, ori, în simplitatea lor, se vor pretă la fapte, cari conțin criteriile tradării de patrie și infidelității. Mai puțini numai își vor păzi în tăcere casa și moșia. Rămânând păstorul în mijlocul turmei, povățuindu-o, îndreptându-o și în-suflețindu-o, numai o parte neînsemnată și din motive speciale se va depărta de el.

În astfel de primejdii, preotul va învăța poporul, că asupra teritoriului ocupat are să se decidă la încheierea păcii, dacă mai curând nu va fi eliberat cu arma, prin urmare și în timpul ocupațiunii aparțin statului, de care s'au ținut mai înainte, iar ocupantul până atunci e numai administrator, având datorința de a lua toate măsurile „spre a restabili și asigura, pe cât e posibil, ordinea și vieața publică, respectând, afară de împiedecare absolută, legile în vigoare în aceea țară”, — la care aparțin după drept. Preotul va instrua poporul, că „este interzis unui beligerant a sili populațiunea unui teritoriu ocupat, să dea informațiuni asupra armatei celui alt beligerant sau asupra mijloacelor sale de apărare”, — că „este interzis a constrânge populațiunea unui teritoriu ocupat, să depue jurământ puterii inamice” și pe urmă că „onoarea și drepturile de familie, vieața locuitorilor și proprietatea privată, precum și credințele religioase și exercițiul cultelor trebuie să fie respectate. Proprietatea pri-

vată nu poate să fie confiscată. Prădăciunea este formal interzisă“. Dispozițiile acestea umanitare sunt în articolii 43—47 și 55 din regulamentul anex la convențiunea privitoare la legile și obiceiurile războiului pe uscat, încheiată în a doua conferință internațională de pace, ținută în Haga la 18 Octomvrie 1907 și sunt inarticulate în corpul legilor tuturor statelor beligerante, la noi în art. de lege XLIII din 1913.

Turma instruată astfel va fi scutită de vexări și șicane și de îndemnuri la tradare și infidelitate; de altă parte se va purta liniștită, fără a provoca lupul la sfășieri.

Focul și nevoile războiului vor face, ca în unele cazuri să nu să iă în socotință principiile amintite, reclamate de conștiința publică, de umanitate și de civilizație, tendința însă e, ca acelora să li-se câștige valoare cât mai mare. Din motivul acesta e mai bine de ceice nu se refugiează. Aceasta a constatat-o și prim-ministrul Tisza în cerculara adresată, în Dec. 1914, prefecților din comitatele amenințate de invaziunea ruscă. Scria anume: „... cu prilejul invaziunei trecute s'a dovedit (p. e. și la Sighetul Marmației), că mai ales averea populațiunii refugiate este expusă prădării. Nu numai persoana celor rămași acasă n'a fost expusă la supărări, dar nici averea lor n'a fost prădată“.

Ori unde s'ar face deci irupțiuni inamice, păstorul cel bun va rămâneă cu turma sa ca Daniil și Tobia, iar năimitul și carele nu este păstor, ale cărui nu sunt oile ale lui, văzând lupul venind, lasă oile și fuge, și lupul le răpește pe ele.

Senior.

CRONICĂ.

Casa noastră din Roma. Cu multă satisfacție sufletească am fost luat la timpul său act despre acest dar oferit de Piu al X-lea bisericii noastre, importanța căruia nu a fost scăpat din vederea nici unui român de bine. Acum ne vine știrea, că deși în vremuri cu totul neprielnice ăstor fel de lucruri, totuș în Roma se lucrează cu zor la adaptarea acestui prim cuibușor românesc din cetatea eternă. Dejà se începe interesarea tuturor relativ la persoana, care va aveă să reprezinte mitropolia noastră pe lângă sf. Scaun. Episcopatul no-

stru desigur va ști pe cine să trimită acolo, care se poate fi cu adevărat un *procurator* al bisericii românești. Nu va fi tocmai greu, credem noi, să se afle omul acesta astăzi când, har Domnului, oamenii nu ne lipsesc în niciuna din cele patru dieceze unite. La tot cazul preotul, care are să meargă la Roma trebuie să fie înzestrat cu calități cât se poate mai excelente.

Are să fie înainte de toate un om cât se poate de erudit și cât se poate de cucernic și apoi unul care să se știe puținel învățat în lume. Vaza bisericii noastre preține, ca procuratorul dela Roma să fie umblat în dreptul bisericii noastre și să nu știe ce este osteneala. La Propaganda se vor cercă foarte des părerile lui relativ la chestiile orientale și eventual va fi numit și consultor la comitetul revidierii dreptului răsăritean și în cazul acesta, având să figureze între oameni foarte învățați, de nu va ști să studieze cu drag și cu râvnă, ne va compromite cu siguranță. În arhivele Vaticanului și în arhivele Propagandei apoi se găsesc o mulțime de documente până acum inedite, publicarea cărora ar face un serviciu nespus istoriei bisericii românești. Azi cu greu poate cineva să cheltuească atâta vreme și bani cât se recere la un lucru, de care nici nu s'a apucat nimeni decât în o parte foarte neînsemnată. De aici urmează, că procuratorul nostru are să știe învățat bine și condeiul. Mai pe sus de toate însă este absolut necesar, ca preotul acesta să aibă o viață deosebit de evlavioasă. Pe aceasta în Roma se pune un special pond și de multeori autoritatea caracterului sacerdotal singură aduce deciziuni, cari altmintreni poate nu s'ar fi adus așa ușor. De aceea oricine va fi celce va merge, are să pornească nu cu gânduri la eventuale avansări ierarhice, cari l-ar face pozitiv nevrednic de slujba ce i-se dă, ci cu dorul fierbinte de a se ști jertfi cu trup, cu suflet pentru cauza sfântă, ce are să o apere. Dumnezeu să lumineze mintea Arhierilor noștri, ca să se împlinească cu desăvârșire voia lui. (ic.)

*

Cincizeci de ani dela întemeierea mitropoliei ortodoxe române din Ardeal. În 24 Decembrie s'au împlinit 50 de ani dela înființarea mitropoliei române ortodoxe. În alte împrejurări, mai prielnice, ziua aceasta, de o uriașă însemnatate în viața bisericească a fraților neuniți, ar fi fost serbată cu toată pompa cuvenită. În împrejurările actuale

însă sărbările au rămas și poate că puțini din credincioșii ei s'au coborât cu gândul la epoca aceea de mari și grele lupte, pe urma cărora a venit decretul împărătesc din 24 Dec. 1864.

Mitropolia ortodoxă română este în sensul strict al cuvântului opera lui Andreiu Șaguna; cea mai importantă operă a lui. Acest bărbat înzestrat cu o minte neobișnuit de clară, cu un tact diplomatic, care l-a făcut atât de puternic și influent chiar și în cercurile conducătoare ale monarhiei și nefiind, de altă parte, prea scrupulos în alegerea mijloacelor de luptă, a început a lucra dela începutul păstoririi sale arhieresti pentru smulgerea bisericii române și a credincioșilor români din legăturile hierarhice cu mitropolia resp. patriarhia sârbească a Carlovițului. Șaguna se gândia la o mitropolie, în al cărei organism să fie cuprinși toți Români ortodoxi din monarhia habsburgică. Și e, fără îndoială, din toate punctele de vedere o mare pierdere nerealizarea acestui plan, care s'a sfârșit de ambiția bolnavă a episcopului bucovinean Hacman. Dacă biserica bucovineană ar face parte din organismul mitropoliei ardelenene, nu am vede-a azi sbătându-se neputincioasă în ghiarele elementului rutean cutropitor.

Luptele pentru despărțirea bisericii române ortodoxe de Sârbi, începute de Bănățeni, cari simțiau mai mult decât oricine povara jugului străin, n'au avut, afară de trezirea conștiinței naționale a Românilor din acele părți, nici un rezultat deosebit. În 1849 în fruntea mișcării se pune Șaguna, căruia i-a succes după o luptă de 15 ani purtată cu multă energie și mai ales cu multă istețime, trimițând o mulțime de memorande guvernului din Viena, și plasând articole în presa vieneză pentru informarea publicului și dovedirea drepturilor bisericii sale, să ajungă la isbândă deplină. Mai mult însă decât memorandumelor și articolelor de ziar se datorește decretul din 24 Dec. 1864 influinței personale și trecerii pe care o avea Șaguna înaintea cercurilor înalte din Viena și pe care n'a avut-o nimeni dintre Români nici până atunci, nici de atunci încoace.

Mitropolia ortodoxă română din Ardeal cu constituția sa și cu organizația pe care i-a dat-o marele ei întemeietor este azi un puternic factor al vieții noastre naționale. De aceea îi dorim și alte jubileuri, pe cari să le poată serbă în împrejurări mai prielnice decât cele de azi. (zp.)

Directivă nouă în relațiunea politică dintre Vatican și Anglia. Catolicii din Irlanda în multe rânduri au adus la suprafață chestia stabilirii unei ambasade engleze pe lângă Sf. Scaun. Dorințele lor au fost însă totdeauna respinse de legislația mândrului Albion, care se simțea încătușată pe urma unor legi anticvate de-ale lui Cronwell. Refuzul acesta des repetat avea însă de bază în afară de opinia religioasă a anglicanilor și convingerea, că postulatele irlandeze cu home-rullul ar primi din Roma pe cale diplomatică un ajutor foarte puternic. Se vede însă, că ceea ce n'a știut să înfăptuească mișcarea dela Oxford și ce par a fi împedecat mult timp declarațiile de nulitate ale lui Leo al XIII-lea referitor la hirotonirile anglicane, a adus războiul actual.

Sir Henry Howard a fost numit acum reprezentant înterrimal la Vatican. Este o recunoaștere oficială aceasta a puterii lumești a Scaunului Apostolic, pe care o face după 300 de ani de încăpăținare o țară, care nici atunci n'a voit să se plece, când simțea, că milioane de supuși loiali simt în suflet un curent viu de revoltă, gata să izbucnească în fapte regretate mult de Iorziul lui Eduard și apoi de cei ai lui Gheorghe.

Nu se știe dacă Benedict al XV-lea va creă o nunțiatură la Londra în urma acestui gest neașteptat alui Grey. Atâta este fapt că importanța ce se dă noului pas venit dela Nord, va face ca Franța să se grăbească și ea cu restabilirea relațiilor cu Vaticanul. Și de fapt în țara aceasta se vedește o interesare febrilă relativ la afacerea aceasta. Paul Bourget și Hanotaux, fost ministru, s'au pus în fruntea mișcării, ce pretinde o ambasadă nouă în Roma. Este o chestie parte de ambiție, parte de interes, pe care o va descurcă viitorul cel mai apropiat. (ic.)

*

Colegiul cardinalilor. În anii din urmă au încetat din viață unii dintre cei mai activi și mai cu vază purpurați din Roma. Numărul lor redus azi, după moartea lui Di Pietro și alui Cavallari, la șasezeci, face iminentă necesitatea unui consistor papal cu denumiri cardinaliții. Se vorbește deja de numirea nunțiuului dela Viena, Rafael Scapinelli, conte de Le-guigno, și de alții vre-o doi din curia romană. Proporția între cardinalii italieni și streini s'a schimbat, așa că azi stă ca 29 câtră 31, lucru ce de mult nu a obvenit: semne și aceste de-ale timpului. Este interesant apoi să se știe, că în Roma și

în special la Propaganda nu este streină idea, deși nu actuală, a creării unui cardinal român. Și se rezonază corect: rutenii și-l-au avut pe al lor, grecii pe ai lor, armenii tot așa, ambrozienii și italo-grecii încă, pentruce să nu și-l aibă și românii? Este limpede, că războiul va schimbă multe vederi și multe poziții de drept. Oare să nu aducă și aici o schimbare? Noi credem, că da. (ic.)

*

Rabinii francezi plâng pe ruinele catedralei din Rheims. Un caz caracteristic și în parte ridicol acesta. Léwy, șefrabinul evreilor din Franța, într'o scrisoare extrem de înflăcărată, adresată cardinalului Luçon, înfierează barbaria germană, care s'a îndreptat „împotriva lui Dumnezeu tatăl nostru al tuturor“, când a țintit să distrugă un templu catolic. Nu este primadată când evreii varsă lacrimi de crocodil pentru pierderile noastre, cari nu ne vin dela ei. Este interesant însă, cum nu plâng d-lor decadița bunelor moravuri, ce o pricinuește zi de zi presa lor infectă și cum nu plâng, când văd mizeria milioanelor de creștini din toate părțile lumii, cari ruinați economiceste pier de foame în urma speculațiilor cutărilor lipitori de-ale satelor. (ic.)

Cărți și reviste.

Dacă la 1907, când moare *Vasile Lascar*, dl Take Ionescu, valorosul bărbat de stat al României de azi, a putut să spună, că »în grijile ce ne așteaptă lipsa unei puteri ca Vasile Lascar este o pagubă«, desigur, că este un mare folos, că dl *Mariu Theodorian-Carada* ne-a dat acum într'o monografie biografică, aprecierea operei marelui său prietin. Și cu deosebire în aceste vremuri, când bărbații de stat ai României trebuie să pună la contribuție toate puterile lor sufletești, pentrucă să găsească cea mai bună soluție privitor la atitudinea regatului român în războiul mare al celor puternici, cartea dlui Theodorian are un preț deosebit.

Vieța și opera bărbatului genial, care a avut o parte atât de covârșitoare în frământările politice din epoca întemeierii și consolidării tinerului regat, ni-se prezintă în cartea dlui Theodorian de așa, încât ea poate servi ca o foarte bună călăuză

pentru zilele noastre. Prevedere ageră, diplomație fină, o adâncă pătrundere a lucrurilor și mai presus de toate o cinste adevărat creștinească sunt trăsăturile fundamentale ale caracterului său, de cari ne trebuieșc atâtea în zilele noastre.

Deosebit ne place, că dl Theodorian a ținut să releveze și latura religioasă a sufletului acestui bărbat, despre care spune, că »nicicând n'a fost lipsit de idealul religios«, ba »în sufletul lui atât de complicat, eră uneori stăpânit chiar de un oarecare misticism. L-am văzut, zice dl Theodorian, în Noemvrie 1896, deschizând cu evlavie un frumos și mare volum al *urmării lui Hristos*, și căutând în această minunată carte ascetică îmbărbătare și asigurări, că va putea rezolvi cu bine criza bisericească.

Cât despre dl Theodorian, credem că după publicarea celor două volume de »discursuri politice« ale lui Lăscar, nicicum nu putea să întregescă mai potrivit portretul atât de vrednic al prietinelui său, decât publicând această monografie.

Ea se vinde cu 2 Lei, la toate librăriile. (ar.)

TELEFON.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Incepând anul al V-lea de existență al revistei noastre, mulțumim călduros tuturor prietinelor și sprijinitorilor noștri, rugându-i, să ne rămână credincioși și în anul, în care intrăm în numele Domnului pentru împărăția adevăratului creștinism și a culturii adevărate.

Cu ocaziunea aceasta adresăm P. T. abonați și rugămintea, ca să grăbească cu achitarea plății abonamentului, iară On. restanțieri împreună cu costul abonamentului de pe 1915 să ne trimită și restanța.

Pe urmă pe acei P. T. Dni, cari prevăd, că nu ne vor putea plăti abonamentul, ori nu vreau, să le intrăm în casă, îi rugăm respectuos, să ne returneze numărul acesta, scriind pe fașă: Retour. Balázsfalva.

Tuturor sărbători fericite și an nou cu mai mult bine!

H. Milașul-mare. Suma trimisă în 31 Decemvrie 1914 am contat-o ca abonament achitat pe sem. I-1915. — Nu erați în restanță.

Dr. K. Oradea-mare. Ați datorit numai 10 cor. Cu plusul de cor. 5 e achitată plata abonamentului și pe sem. I. 1915.

Pentru redacție răspunde: Dr. Alexandru Rusu.

Proprietar-editor: Membrii redacției.

SUMARUL:

I. Articole.

Autorul notiței cu pricina: Căsătorii cu condiție (Răspuns păr. Axente Țieranu).

Dr. Ioan Bălan, Stabilirea limbei liturgice românești 70, 137, 173, 224.

—, Care este limba noastră liturgică? 264.

—, Câteva vorbe către corectorii cărților noastre bisericești 300.

—, O nouă Biblie românească (Biblia Sfântului Sinod) 324.

—, Sfântul Ieremia Românul 400.

Ioan Belu, La Isus să căutăm pacea dorită! 115.

Ioan Bozdog, Un dușman al bisericii noastre (Secta pocăiților) 240.

Dr. Nicolae Brinzeu, »Ortodoxia« și românismul 366.

—, Lupta noastră împotriva pocăiților 522, 553, 590.

Dr. Vasile Cerghizan, Liturghia sfântului Ioan în Paresemi 340.

Alexandru Ciura, Legendă 1.

Dr. Ioan Coltor, Câteva cuvinte despre vieța celibatară 166.

—, Răsboiul de Rusale al Spiritului sfânt 289.

—, Dintr'o scrisoare de pe câmpul de luptă 353.

—, Pacea sufletelor preoțești (Din incidentul înființării »Asociațiunii Preoților Adoratori«) 389.

—, Când se închide o epocă și se deschide a doua (La aniversarea semicentenară a »Intitului pedagogic arhidiecezan« din Blaj) 482.

Un credincios din Budapesta, Parohie românească unită în Budapesta 49.

Dr. Alexandru Cziplé, Notițe de actualitate 191.

—, Scrisoare catehetică 235.

—, Gânduri de actualitate 322.

—, Răsboiul în lumina prevedinței dumnezeiești (Considerații din prilejul onomasticeii regelui Ungariei) 452.

Ioan Georgescu, In biserica din Tâmpăhaza—Uifaláu 492.?

—, Incă odată la chestia reformării educației religioase în școlile secundare (Cu prilejul apariției lucrării părintelui Dr. N. Brinzeu) 565.

—, O carte bună (Recenzie) 602.

Petre Herlo, La chestia promovării literaturii noastre teologice 545.

Alexandru Lupeanu, »Epistolia cea nouă« (O nouă primejdie sufletească) 492.

Dr. Izidor Marcu, »Tipic bisericesc« (Recenzie) 83.

- Teodor Murășanu**, Războiul și credința (Reflexii actuale) 67.
 —, Din psihologia vieții noastre bisericesti 580.
- Dr. Alexandru Nicolescu**, Una dintre multele minuni ale lui Dumnezeu (Memoriei dlui Ioan Mihályi de Apșa) 4.
 —, Părerii medicale despre castitate 98.
 —, »Tatăl nostru« 211.
 —, Reuniunile mariane (Din prilejul unei ședințe festive a reuniunii mariane dela liceul din Blaj) 257.
 —, Pânea vieții 420.
 —, Munca privită în lumină creștină 515.
- P. Petru Nilkes** (trad. Salba), Din domeniul teoriei evoluției 149.
- Zenovie Păclișanu**, Ceva despre edițiile lui »Supplex Libellus Valachorum« 22.
 —, O carte de istorie ce ne privește (Recenzie) 186.
 —, Cum ar trebui scrisă istoria unirii? 271.
 —, Dișmele (decimele) Românilor din Ardeal și Ungaria înainte de 1700 455, 488.
 —, Chinezatul la Românii din Ardeal și Ungaria 549.
- Zaharia Pop**, Creștinism și naționalism 18.
 —, Din problemele viitoare ale bisericii noastre române unite 131.
 —, Cele mai vechi urme de creștinism la Dunărea de jos 431.
 —, Zilele de apunere ale păgânismului (La chestia încreștinării noastre) 596.
- Gheorghe M. Pteancu**, La ideia congresului nostru catehetic (Câteva reflexii) 54.
 —, Unitatea ritului nostru 104.
 —, Vișelul de aur (Reflexii actuale) 275.
 —, Creșterea tinerimii adulte 464.
 —, O chestiune de actualitate (Arderea cadavrelor) 583.
- Redacția**, Mitropolitul Dr. Victor Mihályi (Jubileul de 40 ani de episcopie) 97.
 —, »Unire« și naționalism (Discursul primatului bisericii maghiare Dr. Ioan Csernoch) 163.
 —, Aberații de sentiment (Câteva vorbe pentru »Un preot unit« (?) din »Gazeta Transilvaniei«) 209.
 —, Asociațiunea preoților adoratori 385.
 —, † Ioan Micu Moldovanu (1833—1915) 417.
 —, Un jubileu al culturii române 481.
- Dr. Alexandru Rusu**, Din psihologia încrederii (Gânduri de actualitate) 33.
 —, O idee de viață (Institut oriental în Roma) 65.
 —, Gânduri de sărbătoare 161.
 —, Câteva note pe marginea unei cărți de valoare 309.
 —, Să ne strângem rândurile! (Câteva reflexii în serviciul promovării literaturii noastre teologice) 449.
 —, Capela noastră din Budapesta (Un grăitor simbol al consolidării interne a bisericii noastre) 577.
- Dr. Ioan Sâmpăleanu**, Constituirea tribunalului matrimonial 78.
 —, Despre metoda, ce trebuie să se urmeze la pregătirea actelor în cauze matrimoniale vinculare 110.

- , Sentința în procesele matrimoniale vinculare 220.
- , Despre instanța a doua în cauzele matrimoniale vinculare 305.
- , Despre piedecile rudeniei naturale a celei spirituale și a afinității 461.
- Senior**, Convențiuni internaționale pentru pace și pentru timp de războiu 36.
- , Flori pe altare! 129.
- , Ce procedeu să urmeze preotul, pentruca cărciuma să producă cât mai puține rele 259.
- , Zile liturgice și aliturgice în biserica orientală (Este ori nu este iertată celebrarea liturghiei sf. Ioan în zilele din paresemi?) 356.
- , Războiul ne-a făcut mai buni ori mai răi? 427.
- , Cântarea în bisericile noastre 513.
- Ștefan Tășiedanu**, Unirea Bihorului din 1737 (Răspuns dlui Gruia »Rev. Teologică« Sibiu 1914 Nr. 1—2) 291, 329, 369.
- Mariu Theodorian-Carada**, Sfântul apostol Petru la Sf. Sinod din București 46.
- , Dumineca Ortodoxiei 183.
- Axente Țieranu**, »Un interesant proces de divorț« (Câteva reflexii pe marginea unui articol de revistă) 496.

II. Insemnări.

- Eliza Bodocan**: Monialele 89.
- , Călugărițele în școală 403.
- Dr. Ioan Coltor**: O profeție interesantă despre reînvierea Poloniei 56.
- , Restabilirea patriarhatului rusc 197.
- , Organizarea presei catolice italiene 247.
- Ioan Georgescu**: † Ioan Micu Moldovanu 439.
- Iuliu Maior**: Conferințele de sociologie educativă dela »Institutul pedagogic« din Blaj 505.
- Ariton Migia**: Propaganda »pocăită« și încă ceva 614.
- Redacția**: Rugăciunea pentru pace a Papei Benedict al XV-lea 88.
- , Note la vorbirea primatului din Strigon 194.
- Dr. Ioan Roșiu**: Curățenia din biserici prin femei... 470.
- Dr. Alexandru Rusu**: Ceva despre popularizarea științelor 58.
- , Teoria evoluției și încă ceva 119.
- , Ceva despre canonicat în biserica noastră 245.
- , Din loviturile cari ating Franța modernă 280.
- , »Procanonul« lui Petru Maior 346.
- , Serbările Academiei române 380.
- , Limba liturgică a vlădiciei de Hajdudorogh 404.
- , Primii cinci ani ai »Institutului biblic pontificiu« 502.
- , »O listă de cărți ieftine pentru soldații noștri« 535.
- , Lectură potrivită pentru soldații noștri din spitale și tranșee 610.

Senior: Treuga Dei 24.

- , Unde e turma, acolo e și păstorul 25.
- , Răscumpărarea pomilor, plantați în locuri parohiale 155.
- , Catehetic 196.
- , Papa și războiul 248.
- , Plan special pentru învățământul religiei în școlile elementare 279.
- , Cei de acasă și consumația alcoolului 313.
- , Ale cui sunt venitele stolare 347.
- , Regularea după parohii a ajutorării răniților cu cărți 469.
- , O revistă de bursă despre Papa Benedict XV 500.
- , Un preot militar despre regularea după parohii a ajutorării răniților cu cărți 533.
- , Pentru noua edițiune a Evangheliei 570.

III. Cronică.

a: Preot dela sate — om de știință 446.

an: Binefăcătorii noștri 445.

ar: Semne de apropiere între Vatican și Quirinal 60. Pastorală de Crăciun a primatului Belgiei 62. Ziua de 7 Februarie 91. Consistorul secret din Vatican 91. Legăturile Sârbiei cu Vaticanul 92. Soartea rugăciunii pentru pace a Papei în Franța 124. Din viața ordului Iezuiților 125. S'a mișcat și patriarhul din Țarigrad 126. † Prof. Dr. Vasile Moldovan 157. Dispoziția întregitoare a ministrului de culte privitor la limba de catehizare 199. † Cardinalul Antoniu Agliardi 200. Cum înțelege un episcop a fi la înălțimea chemării sale 201. Câteva date statistice 202. Sf. Scriptură pentru popor 203. Papa și internații războiului 204. Memoriul greco-catolicilor ruteni adresat primatului Csernoch 250. Jubileul mitropolitului Ioan Meșianu 251. Congresele anuale ale bisericii neunite 252. În centrul acțiunii pentru pace 282. Papa în interesul prizonierilor răniți 381. O creștere a prestigiului Sf. Scaun din Roma 382. Organizarea »vicariatului Săcuimii« din eparhia de Hajdudorogh 408. În jurul tipăririi cărților liturgice ale vladiciei de Hajdudorogh 409. Consistorul mitropolitan din Sibiu 412. În jurul morții p. prepozit Ioan M. Moldovanu 441. »Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria« 442. Moartea unui fruntaș ziarist catolic 444. Mișcare în capitlurile bisericilor noastre catedrale 473. Pe calea indicată de primatele Csernoch... 474. Serbarea jubilară a »Institutului pedagogic« din Blaj 508. Un arhiepiscop mare jubilează 509. Noul canonic metropolitan 538. O bună veste din Gherla 538. Câte trei liturghii în ziua morților 539. Se plănuiește teologie pocăită în Budapesta 540. Capelă română unită în Budapesta 572. Un frumos început de mare viitor 616. Nouii cardinali ai

bisericii romane 617. Grijă de creșterea preoției 619. Academia catolică Sf. Ștefan 620.

ic: Casa noastră din Roma 27. Directivă nouă în relațiunea politică dintre Vatican și Anglia 30. Colegiul Cardinalilor 30. Rabinii francezi plâng pe ruinele catedralei din Rheims 31. Martirii Irlandei 252. Jubileul lui Biederlack 253. Chestia română și războiul cu Italia 315. O veche rugăciune pentru pace 316. Un profesor seminarial ucis pentru că a cutezat să asculte mărturisiri 317. Trei zile de ajun pentru pace 348. Fondurile »I. M. Moldovanu« 472. Evreii din America recurg la Benedict al XV-lea 476. Conte Bobrinski în casa de nebuni din Chiev 510.

mt: Filolatinia unui cleric neunit de frunte din București 123

r: »Cătră iubiții copii ai imperiului« 199. O nouă preparandie română de fete 201. O aniversară vrednică de amintirea celui sărbătorit 406. † Cardinalul Vaszary 410. O dispoziție pentru timpul de războiu, care ne privește 412. În serviciul catehizării 443. Afisuri și reclame în serviciul evangheliei 475. O statistică grăitoare 476. Germania creiază nou școli de specialitate 510. Mohamedanismul reîntră în Ungaria 574. Un nou cuvânt al Papei în legătură cu războiul 617. O nouă fundațiune culturală 619.

Redacția: Pro domo 506. O frumoasă și folositoare jertfă 621.
sp: »Pocăiții« și biblia 349.

șr: Hindenburg 93. Pentru pâne 123. Fundațiunea Paraschiva 157. Congresul reuniunilor de pace 253. Numărul catolicilor în Statele Unite 254. Cronica războiului 283. Carte albă despre patima beției muncitorilor din Anglia 284. Misiunile sfinte populare 315. Cinematograful ca întreprindere publică în Norvegia 317. Mare procesiune împetratoare 349. »A murit moarte de erou pentru patrie« 350. ~~Institutul pedagogic gr. cat. român de fete din Lugoj~~ 407. Ordurile călugărești în Ungaria 475. † Virgil Onițiu 508. Societatea »Sf. Petru Claver« 541. Catehizarea copiilor și în parohiile, în cari nu e nici o școală 573.

zp: Cincizeci de ani dela întemeierea mitropoliei ortodoxe române din Ardeal 28. Moartea unui istoric maghiar 203.

IV. Cărți și Reviste.

A) Cărți.

ar: Mariu Theodorian-Carada, Vasile Lascar (1852—1907) 31.
—, Ioan Georgescu, de vorbă cu fetițele. Sfaturi pentru vieța 63.
—, Calendarul catolic pe 1914 93.
—, Almanahul buletinului »Vieța« 94.
—, Dr. Elie Dăianu, Eminescu în Blaj 159.
—, Alexandru Ciura, În războiu 204.
—, Dr. Victor Bojor, Nădejdea noastră 206.

- , Sf. Alfonso de Liguori — Ion Belu, Patimile și moartea Dlui nostru I. Hristos 206.
- , Gavril Pop, Părți alese din fabulele lui Esop 255.
- , Dr. Ioan Bălan, Antimisul 477.
- , Alexandru Ciura, † Colonelul Anhidim Șioldea (1858—1915) 478.
- , Episcopul Keppler, Unsere toten Helden und ihr letzter Wille 623.
- ic:** Dr. Cassiu Maniu, Cultura conștiinții 126.
- , Confessarius militum. Modus excipiendi confessiones in tredecim linqis 158.
- , O floare din raiu sau Gema Galgani 205.
- , Mariu Theodorian-Carada, Sf. Ioan Capistran 414.
- , P. A. Muzarelli — Un preot franciscan, Luna Maiu consfințită Preasfintei Fecioare Maria 478.
- , Dr. N. Bălan — I. Moșoiu, »Indrăsnii, eu am biruit lumea.« Predici prelucrate după I. Kessler 541.
- , Fr. Iosif Tălmăcel, Secretul fericirii 542.
- Redacția:** Cărți întrate la redacție 64, 128, 160, 207, 287, 384, 416, 480, 544, 623.
- șr:** Utmutató a magyarországi oltáregyesületek szervezésére 255.
- , Nicolae Pop, Economia rurală și grădinăritul. Economia națională 318.
- , G. S. Petrow — T. V. Păcățian, Evanghelia ca bază a vieții 446.
- , Dr. Petru Barbu, Elemente de catehetică sau metodică religiunii 621.
- zp:** Dr. Ioan Bălan, Limba cărților bisericești 413.
- , Augustin Caliani, Urmele domniei romane în Ardeal. Câteva pagini din arheologia romană 511.)

B) Reviste.

- ar:** »Gazeta Transilvaniei« 63, 511.
- , »Revista Preoților« 95.
- , »Românul« 286, 447.
- , »Adevărul Bisericesc« 383.
- , »Biserica Ortodoxă Română« 415, 542.
- , »Egyházi Közlöny« 479.
- , »Revista Teologică« 574.
- ic:** »Poezia Religioasă Socială« 285.
- , »Roma e l'Oriente« 383.
- M. Theodorian-Carada:** »Revista Teologică« 351.
- r:** »Gazeta Preoților« 284.
- , »Amvonul« 448.
- zp:** »Magyar Kultura« 207.

V. Telefon.

Redacția: In fiecare număr.

